

Lähisuhdeväkivalta potilasasiamiehen näkökulmasta

Eija Bärlund-Toivonen

Potilasasiamies

Helsingin sosiaali- ja terveystieteiden virasto

27.2.2014

Potilasasiamies

- Lakisääteinen tehtävä neuvoa ja avustaa potilasta ja omaisia potilaan oikeuksiin liittyvissä asioissa
- Potilaan oikeuksien edistäjä
- Henkilökunnan opastaja
- Helsingissä asiakkaita n. 2500 – 3000/v/kaksi kokopäivätoimista potilasasiamiestä
- Helsingissä myös kaksi sosiaaliasiamiestä

Lähisuhdeväkivalta

- Potilasasiamiehen asiakaskontakteista muutama vuosittain
- Vaikeita, paljon aikaa ja resursseja vaativia juttuja
- Lähisuhdeväkivaltatapauksissa toisena osapuolena yleensä vanhus tai vammainen henkilö ja toisena osapuolena sukulainen tai hoitava henkilö/omaishoitaja
- Lapsia suojaa lastensuojelu

Vanhuksiin kotona kohdistuva väkivalta

- Tekijänä yleensä lapset tai muut sukulaiset
- Pääsääntöisesti laiminlyöntejä ja hyväksikäyttöä
- Taloudellinen hyväksikäyttö ja uhkailu/kaltoinkohtelu
- Lääkkeiden kiristäminen, väärinkäyttö
- Asumiseen liittyvä väärinkäyttö
- Henkinen väkivalta, uhkailu

Väkivalta omaishoitosuhteessa

- Omaishoito voi olla äärimmäisen raskas hoitajalle ja/tai hoidettavalle
- Omaishoitosuhde 24/7, vaikka tukipalveluja ja kotihoidon tukea olisi saatavilla
- Omaishoitosuhteessa sekä hoitaja että hoidettava pääsääntöisesti yksin
- Ongelmista vaikea kertoa
- Omaishoitosuhteesta vaikea irrottautua

Hoidettavan väkivallan muotoja

Riippuu vammasta/sairaudesta aiheutuvista rajoitteista, esim.

- Tarpeeseen nähden liiallinen vaativuus, hoitajan kontrollointi
- Hoidettavan liiallinen riippuvuus, joko sairaudesta johtuva tai vallankäytön keino
- Hoitotoimenpiteistä kieltäytyminen
- Avun ja hoidon aliarviointi, mitätöinti

Omaishoitajan väkivallan muotoja

- Lääkkeiden käyttö, annostelu
- Hoitotoimenpiteiden laiminlyönti tai toteuttaminen hoidettavalle epämiellyttävästi
- Perustarpeiden tyydyttämisen laiminlyönti
- Vaaratilanteelle altistaminen
- Makuuttaminen/istuttaminen
- Virikkeettömyys, eristäminen
- Yksin jättäminen
- Mitätöinti, moittiminen

Lähisuhdeväkivalta palveluasumisessa

- Palveluasumisessa samat ongelmat kuin kotona asuessa
- Lisäksi ylihuolehtivien/-huolestuneiden omaisten vanhuksen pakonomainen syöttäminen, juottaminen, kuntouttaminen ym.
- Näihin tapauksiin liittyy myös hoitajiin kohdistuvaa henkistä ja fyysistäkin väkivaltaa, jonka seurauksena asukkaan/hoidettavan ja muiden samassa yksikössä asuvien hoito vaikeutuu resurssien vähentyessä.

Inkontinenssin hoitoon liittyvät ongelmat

- Hoidon ja hoidon laadun tarkastamisen varjolla hoidettavan yksityisyyden loukkaaminen, hoidettavan nöyryyttäminen
- Turha riisuminen
- Intiimialueiden tarkistaminen

Mikä on oikea totuus?

- Asioista on aina yhtä monta oikeaa totuutta kuin on asian tarkastelijaa.
- Lähisuhdeväkivaltatilanteissa tekijän ja asianomistajan selvittäminen on vaikeaa, koska asioista ei haluta/uskalleta/kehdata puhua.
- Lisäksi aina käsitellään henkilöiden yksityisasiaita, joihin puuttuminen pääsääntöisesti ei ole mahdollista ilman asiaomaisen suostumusta

Auttamiskeinoja

- Keskustelu, asian puheeksi otto
- Tukitoimien lisääminen
- Vierailujen rajoittaminen
- Valvotut vierailut
- Vierailujen kieltäminen
- Edunvalvonta